

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 27 czerwca 2011 r.

**Pan
Piotr WOJTAS
Dyrektor
Instytutu Technik Innowacyjnych
EMAG
w Katowicach**

LKA-4101-03-07/2011/P/11/159

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „*ustawą o NIK*”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę Instytutu Technik Innowacyjnych EMAG w Katowicach (zwanego dalej „*Instytutem*” lub „*EMAG*”) w zakresie gospodarowania majątkiem w latach 2009-2010, a w zakresie dostosowania statutu i regulaminu organizacyjnego do postanowień ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *instytutach badawczych*² – do 31 marca 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 9 czerwca 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, działalność Instytutu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

1. NIK ocenia pozytywnie prowadzenie przez Instytut działalności innej niż podstawowa.

W okresie objętym kontrolą, poza działalnością podstawową³, Instytut prowadził działalność gospodarczą, polegającą na naprawie i konserwacji urządzeń elektronicznych oraz

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

² Dz. U. Nr 96, poz. 618.

³ Tj. działalnością, o której mowa w art. 2 ust. 1 i 2 obowiązującej do 30 września 2010 r. ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o *jednostkach badawczo-rozwojowych* (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993, ze zm.), zwanej dalej „*ustawą o jbr*”, oraz w art. 2 ust. 1-3 obowiązującej od 1 października 2010 r. ustawy o *instytutach badawczych*.

maszyn dla górnictwa i budownictwa, badaniach i analizach technicznych, usługach wydawniczych i poligraficznych, a także dzierżawie gruntów i wynajmie pomieszczeń w należących do niego budynkach. Działalność tę prowadzono zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej*⁴, a przychody z niej wyniosły 6 427,7 tys. zł w 2009 r. i 6 141,1 tys. zł w 2010 r., co stanowiło odpowiednio 18,9 % i 14,3 % ogółu przychodów Instytutu w tych latach⁵. Działalność tę wydzielono (wyodrębniono) pod względem finansowym i rachunkowym z działalności podstawowej, zgodnie z art. 2 ust. 5 ustawy *o jbr* oraz art. 2 ust. 4 ustawy *o instytutach badawczych*. W ocenie NIK podejmowana przez Instytut działalność gospodarcza nie ograniczała możliwości prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej.

Przychody EMAG-u z dzierżawy i wynajmu majątku wynosiły 784,0 tys. zł w 2009 r. i 713,7 tys. zł w 2010 r., tj. odpowiednio 2,3 % i 1,7 % ogółu przychodów Instytutu w tych latach. NIK zwraca uwagę, że prowadzenia tej formy działalności gospodarczej nie przewidywał statut Instytutu, co było wymagane zgodnie z art. 2 ust. 4 obowiązującej do 30 września 2010 r. ustawy *o jbr*. Wyjaśniając przyczyny prowadzenia działalności nieokreślonej w statucie, Z-ca Dyrektora Instytutu podał, że w ocenie EMAG i Ministerstwa Gospodarki dzierżawa gruntu i wynajem pomieszczeń nie stanowią działalności gospodarczej.

Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej podlegały opodatkowaniu na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych*⁶ i w ustawie *o jbr*. Według złożonych przez Ośrodek zeznań o wysokości osiągniętego dochodu (deklaracje CIT-8) zdecydowaną większość tych dochodów przeznaczono na cele statutowe i inne cele określone w art. 17 ust. 1 ustawy *o podatku dochodowym od osób prawnych*, co stanowiło podstawę zwolnienia ich z tego podatku. Opodatkowaniu podlegały tylko dochody przeznaczone na cele inne, niż wskazane w art. 17 ust. 1b ww. ustawy, a należny podatek wyniósł 76,6 tys. zł w 2009 r. i 80,8 tys. zł w 2010 r.

Instytut wywiązywał się również w terminie z zobowiązań z tytułu podatku od nieruchomości zajętych na działalność gospodarczą, polegającą na dzierżawie gruntu i wynajmie pomieszczeń w należących do niego budynkach, co było wymagane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (art. 2 i art. 3 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 2 pkt 5)⁷. W deklaracjach tego podatku za lata 2009 i 2010

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, ze zm.

⁵ Łączne przychody Instytutu wyniosły 34 004,6 tys. zł w 2009 r. i 43 048,5 tys. zł w 2010 r.

⁶ Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613, ze zm.

wykazywano powierzchnię gruntów i budynków faktycznie wynajmowaną innym podmiotom. Kwota tego podatku wyniosła odpowiednio: 43,2 tys. zł i 36,3 tys. zł.

Stosownie do wymogów art. 54 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*⁸, statut i regulamin organizacyjny Instytutu dostosowano do postanowień ustawy o *instytutach badawczych* przed upływem 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

2. NIK pozytywnie ocenia sytuację ekonomiczno-finansową Instytutu w okresie objętym kontrolą.

W okresie tym Instytut osiągał zysk finansowy netto, który w 2009 r. wyniósł 553,7 tys. zł, a w 2010 r. – 726,2 tys. zł. Stracie ze sprzedaży (odpowiednio: 699,9 tys. zł i 1 100,9 tys. zł) towarzyszył zysk z pozostałej działalności operacyjnej (1 052,4 tys. zł i 1 512,8 tys. zł) oraz zysk z działalności finansowej (277,9 tys. zł i 395,1 tys. zł).

W latach 2009-2010 Instytut posiadał także płynność finansową (dzięki znacznym środkom pieniężnym w kasie i na rachunkach – 13,6 mln zł na koniec 2009 r. i 13,4 mln zł na koniec 2010 r.), co pozwalało na bieżące i terminowe regulowanie zobowiązań. Na koniec poszczególnych lat nie wykazano zobowiązań wymagalnych, a łączne koszty z tytułu nieterminowych płatności (odsetki) wyniosły 7,1 tys. zł. Wg wyjaśnień Kierownika Działu Księgowo-Ekonomicznego EMAG odsetki te naliczono i zapłacono w związku ze składanymi przez Instytut korektami deklaracji z tytułu podatku VAT i deklaracji ZUS (3,8 tys. zł) oraz otrzymywaniem z opóźnieniem faktur od dostawców (3,3 tys. zł).

Należności Instytutu wynosiły 9,0 mln zł na koniec 2009 r. i 9,5 mln zł rok później, z czego odpowiednio 95,5 % i 93,9 % stanowiły należności z tytułu dostaw i usług. Objęte badaniem należności spłacono w przedłużonych terminach płatności, wynikających z umów i faktur oraz zawartych porozumień z kontrahentami.

3. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonego uchybienia, przestrzeganie procedur rozporządzania mieniem, w szczególności składnikami mienia trwałego.

Stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowości*⁹, w okresie objętym kontrolą Instytut przeprowadzał inwentaryzację aktywów na ostatni dzień każdego roku obrotowego, a inwentaryzację środków trwałych zaliczanych do nieruchomości przeprowadzono w 2008 r. (zgodnie z art. 26 ust. 3 pkt 3 ww. ustawy, ta ostatnia grupa aktywów powinna być inwentaryzowana nie rzadziej, niż co 4 lata). W wyniku badania

⁸ Dz. U. Nr 96, poz. 620, ze zm.

⁹ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, ze zm.

20 wybranych budynków i urządzeń aparatury badawczej, o łącznej wartości początkowej 16,2 mln zł, nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie amortyzacji i umarzania środków trwałych.

Wg stanu na koniec 2010 r. Instytut był stroną 21 umów najmu pomieszczeń (o łącznej powierzchni użytkowej 1 461,2 m²) w należących do niego budynkach i dzierżawy gruntów do nich przynależnych. W wyniku badania 9 umów udostępnienia tego mienia, zlokalizowanego przy ul. Długiej w Chorzowie, zawartych w okresie objętym kontrolą, ustalono, że zawarto je bez przeprowadzenia przetargu, zgodnie z § 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie *zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu*¹⁰ (w ogłoszonym przetargu nie złożono żadnej oferty), a wartość czynszu najmu nie była niższa, niż 2/3 ceny oszacowania (i zarazem wartości rynkowej), określonej w aktualnym operacie szacunkowym. Wartość przedmiotu rozporządzenia w żadnym przypadku nie przekraczała 50 tys. euro, co zwalniało z obowiązku uzyskania na te czynności zgody ministra właściwego ds. Skarbu Państwa, o której mowa w art. 5a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o *zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*¹¹.

W badanych umowach zabezpieczono interes Instytutu m.in. poprzez prawo do naliczania odsetek za nieterminowe płatności i zajęcia wynajmowanych pomieszczeń w przypadku ich braku, a także ustalenie kaucji gwarancyjnej i coroczną waloryzację czynszu najmu o wskaźnik inflacji.

W latach 2009-2010 Instytut sprzedał 3 składniki rzeczowego majątku trwałego, w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu o powierzchni 993 m² (za 190,0 tys. zł + VAT), zużyty stalowy kontener (za 17,5 tys. zł + VAT) oraz całkowicie zamortyzowany samochód osobowy (za 16,8 tys. zł brutto). Pierwszy z tych składników sprzedano w związku z art. 231 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny*¹², a pozostałe – w trybie przetargowym. Ceny sprzedaży ustalano na podstawie operatu szacunkowego, opinii rzeczoznawcy lub własnych analiz (wartość rynkową kontenera oszacowano na 20 tys. zł, ale w ogłoszonym przetargu złożono tylko jedną ofertę o wartości 17,5 tys. zł). Wartość sprzedawanego mienia nie przekraczała 50 tys. euro, co zwalniało z obowiązku uzyskania ww. zgody ministra właściwego ds. Skarbu Państwa.

¹⁰ Dz. U. Nr 97, poz. 443, ze zm.

¹¹ Dz. U. Nr 106, poz. 493, ze zm.

¹² Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.

W okresie objętym kontrolą nie udzielano ani nie udostępniano nieodpłatnie innym podmiotom składników rzeczowego majątku trwałego. Nie obciążano także nieruchomości z tytułu zabezpieczenia spłaty zobowiązań Instytutu.

Instytut posiadał dokumentację określającą stan prawny i techniczny należących do niego nieruchomości oraz książki obiektów budowlanych. Na podstawie badania nieruchomości EMAG w Chorzowie oraz części obiektów budowlanych przy ul. Leopolda w Katowicach (budynek laboratoryjno-biurowy, sala konferencyjna i zespół stanowisk laboratoryjnych) ustalono, że w obiektach tych przeprowadzano okresowe kontrole stanu technicznego, zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*¹³. NIK zwraca uwagę na uchybienia w zakresie rzetelności prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych, w których nie zamieszczano informacji o zakresie i datach wykonania zalecanych robót remontowych, wymienionych w protokołach kontroli stanu technicznego tych obiektów.

4. W ocenie NIK, udostępnianie majątku Instytutu innym podmiotom nie miało negatywnego wpływu na jego działalność badawczo-rozwojową, a posiadana aparatura nie ograniczała znacząco tej działalności

Badanie wykorzystania budynków Instytutu położonych w Chorzowie i w Katowicach przy ul. Leopolda (o łącznej powierzchni użytkowej 10 516,2 m²) wykazało, że na koniec 2010 r. 92,2 % tej powierzchni (9 693,4 m²) wykorzystywano na potrzeby EMAG, 3,2 % (331,4 m²) wynajmowano innym podmiotom, a 4,7 % (491,4 m²) pozostawało niezagospodarowane. Budynek w Katowicach wykorzystywano całkowicie, a budynek w Chorzowie – w 73,1 % (1 513,7 m² wykorzystywano na potrzeby EMAG, 138,9 m² wynajmowano, a 491,4 m² pozostawało niezagospodarowane). Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że przyczyną niezagospodarowania części tego budynku są trudności w pozyskaniu najemców oraz konieczność utrzymywania pewnej rezerwy na dodatkową działalność i nowych pracowników. NIK zwraca jednak uwagę na celowość podjęcia skutecznych działań na rzecz optymalnego wykorzystania powierzchni niezagospodarowanych.

Instytut odnawiał zasoby aparatury naukowo-badawczej. W latach 2009-2010 zakupiono aparaturę o łącznej wartości 3,3 mln zł brutto. Na podstawie badania postępowań o udzielenie 5 zamówień na dostawę tej aparatury (o łącznej wartości 2,9 mln zł brutto) ustalono, że zakupów dokonywano z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia

¹³ Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zm.

29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*¹⁴, a nabyte urządzenia Instytut użytkował. Posiadana aparatura, zdaniem Z-cy Dyrektora Instytutu, zapewniała prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej w stopniu dobrym i bardzo dobrym, a specjalista techniczny EMAG ocenił, że zabezpieczała one potrzeby jednostki w 75 % (na koniec 2010 r.). Aparatury naukowo-badawczej Instytutu nie udostępniano innym podmiotom.

W okresie objętym kontrolą Instytut zgłosił do ochrony w Urzędzie Patentowym 6 patentów, a przyznano mu 17 patentów (1 zgłoszony w 2009 r. i 16 zgłoszonych przed 2009 r.). Przychody Instytutu z tytułu udzielonych licencji i praw do korzystania z wynalazków w latach 2009-2010 wyniosły 1,3 mln zł.

Na koniec 2010 r. EMAG posiadał udziały w 4 spółkach prawa handlowego, przy czym udziały w 3 z nich nabyto w latach 1993-2003. Łączna wartość nominalna udziałów Instytutu w tych 3 spółkach wynosiła 45,5 tys. zł, a ich udział w kapitale zakładowym tych spółek wynosił odpowiednio: 4,5 %, 10,0 % i 55,0 %. W 2010 r. Instytut podwyższył kapitał zakładowy czwartej spółki (Centrum Transferu Technologii Sp. z o.o.) z 4 tys. zł do 560 tys. zł, a wartość swoich udziałów w niej do 124 tys. zł (22,1 % kapitału zakładowego), na co uzyskał zgodę Ministra Gospodarki, zgodnie z art. 14 ust. 9 ustawy o *jbr*. Przychody EMAG-u z dywidend z zysków tych spółek wyniosły w okresie objętym kontrolą 25,4 tys. zł.

5. NIK ocenia pozytywnie wykonanie rocznych planów rzeczowo-finansowych oraz rzetelność sprawozdawczości w tym zakresie.

Stosownie do art. 13 ust. 5 ustawy o *jbr* podstawą gospodarki Instytutu były plany rzeczowo-finansowe ustalane przez dyrektora i opiniowane przez Radę Naukową EMAG. Osiągnięte w 2009 r. przychody i poniesione koszty stanowiły odpowiednio: 92,0 % i 92,2 % przychodów i kosztów zaplanowanych. Z kolei w 2010 r. plan przychodów i kosztów wykonano odpowiednio w: 99,9 % i 99,8 %. W planach tych ujęto zadania związane z zarządzaniem mieniem, w tym przychody ze sprzedaży, dzierżawy i najmu majątku.

Sprawozdania o działalności badawczej i rozwojowej (B+R) za lata 2009-2010 przekazywano do GUS terminowo. Sprawozdania finansowe za lata 2009-2010 sporządzano w terminie określonym w art. 52 ust. 1 ustawy o *rachunkowości*, a następnie, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Naukową EMAG-u, przesyłano je Ministrowi Gospodarki, który je zatwierdzał, zgodnie z art. 13 ust. 6 ustawy o *jbr* i art. 18 ust. 13 ustawy o *instytutach badawczych*. Nie stwierdzono niezgodności sprawozdań finansowych z ewidencją finansowo-księgową Instytutu.

¹⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o *NIK*, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o *NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o *NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.